

Arbeidsmarktflits

Via Warshau naar Lissabon - Een verkenning van de arbeidsmarkten van de nieuwe lidstaten van de Europese Unie

22 September 2004

Op 1 mei 2004 traden tien nieuwe lidstaten toe tot Europa: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slowakije, Slovenië en Tsjechië. Polen is veruit de grootste: meer dan de helft van de nieuwe Europese inwoners is er woonachtig. Dit maakt dat Polen een grote invloed uitoefent op de gemiddelde score van de nieuwe lidstaten op allerhande arbeidsmarktindicatoren. De Poolse arbeidsmarkt wordt immers gekenmerkt door een lage werkzaamheidsgraad, een hoge werkloosheidsgraad, een beperkte deelname aan levenslang leren, weinig deeltijdarbeid, veel tijdelijke arbeid en een lange gemiddelde werkweek. De op de Europese top van Lissabon afgesproken uitdaging om een gemiddelde werkzaamheidsgraad van 70% te bereiken tegen 2010 lijkt zo alleen via een omweg langs Warshau te bereiken.

Het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) of de werkzaamheidsgraad bedraagt anno 2003 gemiddeld 62,9% in EU-25. De tabel illustreert dat de nieuwe lidstaten met een werkzaamheidsgraad van 55,9% minder goed presteren op dit vlak dan de voormalige EU-15-lidstaten (64,3%). Toch moeten we niet alle lidstaten over dezelfde kam scheren. De meerderheid kent immers een bijna even hoge (of in sommige gevallen zelfs een hogere) werkzaamheidsgraad als het EU-15-gemiddelde. Het aandeel werkenden in Estland (62,9%), Letland (61,8%), Litouwen (61,1%) en Slovenië (62,6%) ligt niet zo heel ver onder de werkzaamheidsgraad van EU-15 (64,3%). Tsjechië en Cyprus scoren met een werkzaamheidsgraad van respectievelijk 64,7% en 69,2% zelfs beter. Dit is echter niet het geval voor Hongarije (57%), Malta (53,9%), Slowakije (57,7%) en vooral voor Polen, dat met een werkzaamheidsgraad van amper 51,2% een sterke neerwaartse druk uitoefent op het gemiddelde van de nieuwe lidstaten.

Tabel Werkzaamheidsgraad naar onderwijsniveau (EU-25, EU-15 en nieuwe lidstaten; 2003)

(%)	EU-25	EU-15	Nieuwe lidstaten
Werkzaamheidsgraad (15-64 jaar)	62,9	64,3	55,9
Laaggeschoold (25-64 jaar)	54,4	55,9	40
Middengeschoold (25-64 jaar)	72,7	74,4	67,1
Hooggeschoold (25-64 jaar)	83,9	83,9	83,6

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WAV)

Ondanks het niveauverschil maken verdere analyses duidelijk dat qua werkzaamheid dezelfde patronen te ontwaren zijn in de nieuwe lidstaten als in EU-15: mannen zijn vaker werkzaam dan vrouwen en vijftigplussers zijn minder aan het werk dan jongere generaties.

De cijfers omtrent werkzaamheid krijgen meer diepgang wanneer het onderwijsniveau in de analyse wordt betrokken. De figuur bevat het aandeel werkenden in de bevolking van 25 tot en met 64 jaar naar onderwijsniveau. De werkzaamheidsgraad neemt toe naarmate het onderwijsniveau stijgt en dit zowel in de nieuwe lidstaten, als in EU-15 en dus ook globaal in EU-25.

De *laaggeschoolden* of diegenen die maximaal een diploma lager secundair onderwijs behaalden, noteren in 2003 een werkzaamheidsgraad van 54,4% in EU-25. Het EU-15-gemiddelde ligt net iets hoger op 55,9%. In de nieuwe lidstaten ligt dit aandeel daarentegen heel wat lager: amper vier op tien van de laaggeschoolden heeft er een job. Wederom oefent Polen een neerwaartse druk uit met een werkzaamheidsgraad bij laaggeschoolden van amper 37,7%. Enkel Hongarije (37,4%) doet onder. Deze zwakke resultaten doen betere scores van onder andere Slovenië (54,2%), Letland (50%) en Estland (49,5%) teniet.

Ook bij de *middengeschoolden* of diegenen met een diploma hoger secundair onderwijs op zak merken we dat de nieuwe lidstaten (67,1%) het minder goed doen dan gemiddeld in EU-15 (74,4%). Opnieuw is Polen de oorzaak: 61,5% van de middengeschoolde Polen is aan het werk. In de overige nieuwe lidstaten ligt hun werkzaamheidsgraad hoger. In Tsjechië (75,4%) wordt zelfs het EU-15-gemiddelde overschreden.

Enkel bij diegenen die een opleiding aan de hogeschool of universiteit vervolledigden, kunnen de nieuwe lidstaten zich qua werkzaamheid handhaven. De werkzaamheid van de hooggeschoolde nieuwe EU-burgers bedraagt er immers 83,6% en hiermee komen ze nauw in de buurt van het gemiddelde van EU-15. Zelfs Polen zet hier met 82,7% een relatief goede prestatie neer. Andere nieuwe lidstaten doen evenwel nog beter. Zo noteren onder meer de hooggeschoolde Slovenen, Tsjechen en Slowaken werkzaamheidsgraden hoger dan het EU-15-gemiddelde.

Indien u meer wilt weten over de arbeidsmarkt in de nieuwe lidstaten, verwijzen we u graag door naar ons uitgebreid rapport '[Via Warschau naar Lissabon](#)'.